

Горица Р. Томић
Универзитет у Крагујевцу
Филолошко-уметнички факултет
Центар за проучавање језика
и књижевности

УДК: 811.163.41'367.4
<https://doi.org/10.18485/uzdanica.2020.17.2.9>
Прегледни рад
Примљен: 31. август 2020.
Прихваћен: 11. децембар 2020.

О ЈЕДНОЈ ПОСЕБНОЈ КАТЕГОРИЈИ СЛИВЕНИЦА У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

Айспиракј: У раду се разматра једна посебна и релативно нова категорија сливеница у српском језику – *синџајмајске сливенице* (Бугарски 2014). Иницијалну истраживачку грађу чинило је 105 примера које у оквиру последњег, осмог механизма сливања на синтагматском нивоу наводи Р. Бугарски (2019: 123–124). Узимајући у обзир уочену, пре свега формалну хетерогеност категорије синтагматских сливеница, њену недовољну истраженост, али и чињеницу да она и даље представља актуелну појаву у нашем језику, у прилог чему говори и један број наших, новозабележених примера, циљеви рада били су да се она, кроз детаљнију структурну и, у мањем обиму, семантичку анализу прикупљеног материјала, потпуније опише и објасни, а последично, што је могуће јасније, и разграничи од других, сличних категорија. У раду се такође указује на најчешће домene (електронски и штампани медији, политички дискурс) и сврхе употребе (произвођење стилских, експресивних, хумористичних и(ли) сатиричних ефеката) синтагматских сливеница у нашој језичкој средини.

Кључне речи: српске сливенице, синтагма, реч, структура, садржина, сврха и домен употребе.

1. УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

На творбени поступак лексичког сливања у српском језику и његове производе – лексичке сливенице – први је указао Р. Бугарски у чланку *Две речи у једној: лексичке скривалице* (Бугарски 2001: 1). У питању је релативно нов поступак грађења речи у српској језичкој средини који је највероватније преузет из енглеског језика и који се захваљујући утицају истог језика даље развијао (Бугарски 2001: 1; Халупка-Решетар, Лалић-Крстин 2009: 119).¹ У овој техници се, што и наслов претходно поменутог чланка речито говори,

¹Сливање је вероватно највише и „експлоатисано” и проучавано у енглеском језику (Ренер, Манје, Арно 2012: 1).

комбинују обично две речи и(ли) њихови (најчешће неморфемски) делови, уз често, али не и обавезно графолошко и(ли) фонолошко преклапање, у формално нову целину, која најчешће и семантички представља комбинацију значења двеју (или више) речи које су мотивисале њено настајање (Бугарски 2013: 17–18). На пример, спајањем и графо-фонолошким преклапањем неморфемских делова постојећих речи *škola* и *pozorište* створена је, и структурно и садржински, нова реч у српском језику – сливеница *Škozorište* (Бугарски 2013: 128).² Овај прототипични механизам сливања, у којем су сливени почетни део прве и крајњи део друге речи, уз могуће графолошко и(ли) фонолошко преклапање (Бугарски 2013: 70; 2014: 239; 2016: 517; 2018: 161; 2019: 108; Матјело 2013: 114), претрпео је различите промене у различитим језицима света у којима је сливање препознато (Бугарски 2013: 18). Ово потврђује и чињеница да је само у српском језику до 2013. године Бугарски (2013: 69–79) препознао и издвојио седам формалних механизма сливања у нешто више од 1000 прикупљених сливеница из најразличитијих извора.

Њима је нешто касније, захваљујући већем броју забележених примера, додат и механизам сливања на синтагматском нивоу (в. Бугарски 2014: 243, 245).³ На „ширење” категорије синтагматских сливеница највероватније је такође утицао енглески језик, јер се овај механизам сливања развио у мање-више „истом ширем социолингвистичком контексту” у којем је дошло до учестале појаве типичних лексичких сливеница (реализованих на нивоу једне речи – лексеме) у српском језику (Бугарски 2019: 233). Ипак, у односу на првих седам механизма сливања чији су производи сливенице које се реализују на нивоу једне речи, посебност овог последњег, осмог механизма очитује се у чињеници да његови производи „не делују самостално” већ да сливенички статус добијају контекстуализацијом на нивоу синтагме која се јавља на позицији једног од елемената, „а не кроз неки од својих чланова узет појединачно”, па их је Бугарски разложно и назвао *синийамајске сливенице* (Бугарски 2013: 85; 2014: 243–245; 2016: 519; 2018: 164; 2019: 134). Другачије речено, у питању је једна, што ће се из даљег текста и наше анализе и видети, посебна, мање типична и мање продуктивна категорија сливеница (у односу на сливенице реализоване на нивоу једне речи), које представљају производ комбиновања једне мање-више постојане и прозирне групе речи (синтагме,

² Примери сливеница (у облику у којем су забележени у извору) и сливене речи и делови речи у раду су дати курзивом, а речи и делови речи који се графолошки и(ли) фонолошки преклапају су подвучени. Додајмо и то да је сливеница *Škozorište* први пут употребљена у називу дејег драмског студија основаног 1977. године у Београду (Бељански-Ристић 2018).

³ Овде треба напоменути да је Бугарски механизам сливања на синтагматском нивоу препознао нешто раније, али је његове производе због малог броја забележених примера груписао међу изузетке, уз образложење које овде преносимо у целини: „[...] неколико сливеница из ове групе [изузетака] садржи синтагме, а не речи, на месту једног од својих елемената” (Бугарски 2013: 79, 85). Шест година касније број синтагматских сливеница био је 105 (Бугарски 2019: 127, 519).

али не „обичне”) и једне речи (а не двеју речи) и чије је сливеничко тумачење могуће искључиво на нивоу датог синтагматског лексичког споја. Бугарски (2019: 123–124) у својој најновијој монографији на тему српских сливеница (са речником) наводи 105 примера синтагматских сливеница.

Иако наведени примери (Бугарски 2019: 123–124) без сумње представљају случајеве структурног и садржинског онеобичавања, међу њима су већ на први поглед приметне одређене, и, рекли бисмо, не безначајне разлике. Прво, уочавамо да се модификовање није, барем не формално гледано, на исти начин испојило у свим наведеним примерима и да је на основу тога могуће издвојити две групе нових синтагматских конструкција. То јест, видимо да међу њима постоје они примери у којима је на позицији једног од елемената новостворене синтагме добијена и формално нова реч (нпр. *flašizam* у *Smrt flašizmu* (Бугарски 2019: 123)), односно они у којима је модификовање постојеће (називне) синтагме произвело такође формално нову целину (нпр. *Strava Centar* (Бугарски 2019: 124)), али не и нову реч на позицији једног од њених елемената. Друго, ако пажљивије анализирамо вишечлане јединице на које је, уз оне једночлане, 105 примера рашчлањено у петом поглављу монографије Бугарског (*Rečnik*) (2019: 157–231), уочићемо да је термин *синијама* употребљен, пре свега, у значењу граматичке јединице, па су њиме обухваћене групе речи различитог нивоа међусобне повезаности или постојаности, односно значењске прозирности. На пример, група речи *trapavo poređenje* која се јавља на позицији једног од елемената у синтагматској сливеници *trapavo poređenje* (Бугарски 2019: 224) слабије је повезана, али и значењски прозирнија у односу на терминолошку синтагму *osiromašeni uranijum* у синтагматској сливеници *osiromašeni boranijum* (Бугарски 2019: 203). Даље примећујемо да су у категорију синтагматских сливеница унети и примери у којима се на позицији елемента који би требало да је синтагма јавља полусложеница (нпр. *veš-mašina* (РСЈ 2011: 136) у примеру *keš-mašina* (Бугарски 2019: 187)) (о којима ће више речи бити у поглављу 2), а познато је да полусложенице припадају „једној категорији 'правих' лексема” (Прћић 2011: 62; в. такође Клајн 2002: 29; Петровачки, Штасни 2009: 89–102; РСЈ 2011: 953), па би производе сливања полусложеница и других једночланих лексичких јединица (простих и сложених (нпр. изведеница, правих сложеница, итд.)) требало груписати у категорију горепомнутих централних и типичних сливеница, што је Бугарски (2019: 168), на пример, и учинио у случају сливенице *četno-selo* (чији је други елемент полусложеница *etno-selo* (РСЈ 2011: 345)), групишући је у пети механизам сливања. Чињеница да дату категорију синтагматских сливеница (Бугарски 2019: 123–124) карактерише одређена, пре свега формална хетерогеност, мотивисала нас је да је детаљније истражимо, али и да у оквиру ње покушамо да потпуније појмовно одредимо 'праве' синтагматске сливенице, будући да „овај поступак [сливања на нивоу синтагме]

представља и мост ка мноштву разноврсних лексичких скривалица сродних сливеницама” (Бугарски 2019: 134).

Пре представљања методологије истраживања и анализе истраживачке грађе, треба скренути посебну пажњу на другачију употребу термина *син-тагматске сливенице* у страниј (англистичкој) литератури (енгл. *syntagmatic blends*). На пример, поједини аутори (Алцео 1977: 56–57) њиме означавају лексичке сливенице творене комбиновањем (делова) речи које формирају синтагматски низ у енглеском језику (нпр. *radarange* ← *radar* *range* или *Chicagorilla* ← *Chicago* *gorilla*). Другачије речено, Џ. Алцео синтагматске сливенице (које се реализују на нивоу једне речи) дефинише као производ сливања (делова) двеју речи које се у говорном низу јављају једна за другом, стварајући на тај начин синтагму у енглеском језику. Исти аутор додаје и то да је њихов најчешћи, иако, наравно, не и једини појавни облик онај хаплолошки, у којем крајњи део прве и почетни део друге речи деле једну или више истих фонема, слова или слогова, као у наведеним примерима. Даље треба скренути пажњу и на то да поступак сливања није ограничен само на ниво појединачних речи, односно синтагми, већ се може пратити и на вишим нивоима (фразе, клаузе, па и реченице) (Бергстром 1906: 6, 8; Алцео 1977: 48; Бугарски 2014: 245; 2016: 519; 2019: 134–135). На пример, Г. А. Бергстром сливање (или *конијаминације*⁴) посматра као појаву у којој се спајају и истовремено међусобно модификују две (или више) (значењски) сличне речи или две сличне синтаксичке конструкције (фразе или изрази), стварајући на тај начин нову целину у језику. Бергстром (1906: 1) додаје и то да сличност и подражавање у језику (као и у животу) представљају веома важан чинилац, и да ће се (фонетско-фонолошки) сличне форме или слична значења привући и делимице утицати једни на друге, производећи нове језичке облике. У вези са сливањем на синтаксичком нивоу, треба подсетити и на писање Л. Бауера, Р. Либер и И. Плага (2013: 459) да су реченице као што је *A car is born.* (← *A star is born.* и *car*) пример игре речи(ма) (енгл. *wordplay*) на синтаксичком нивоу и да не представљају део творбе речи.

2. ПРЕДМЕТ, ЦИЉЕВИ И МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА

Предмет истраживања у раду представљају производи сливања једне мање-више устаљене синтагме и једне речи у српском језику. На тај начин створене конструкције, будући реализоване на нивоу синтагме, у домаћој ли-

⁴Овде ваља напоменути и то да у србистичкој литератури наилазимо на сличну употребу термина *конијаминације* у монографији В. Петровић (1989: 122) у којој ауторка дати термин користи да означи појаву нових фразеолошких структура насталих „спајањ[ем] два семантички или структурно слична фразеологизма”.

тератури издвојене су у посебну категорију сливеница – *синџаџмајске сливенице* (Бугарски 2014: 243–245; 2019: 123–124). Узимајући у обзир претходно поменућу чињеницу да се на позицији једног од њихових елемената увек налазе групе речи које, иако везане, не карактерише исти ниво постојаности и прозирности, као и чињеницу да се модификовање постојећих синтагми, формално посматрано, не испољава на исти начин у новим целинама, односно да издвојена категорија синтагматских сливеница није хомогена и да је једна група у њој датих примера ближа типичним лексичким сливеницама, а друга „неким другим скривалицама” (Бугарски 2019: 233), циљеви истраживања су: (а) да дату категорију детаљније истражимо, то јест да у оквиру ње покушамо да, на основу анализе структуре и, у мањем обиму садржине и најчешћих домена и сврха употребе забележених примера, потпуније појмовно одредимо ’праве’ синтагматске сливенице у српском језику и (б) да их, последично, што је могуће јасније, разграничимо од неких других сличних конструкција.⁵ Анализа коју у раду намеравамо да извршимо потребна је и из једног другог разлога. Наиме, број производа сливања који се реализују на нивоу синтагме у нашој језичкој средини и даље представља актуелну језичку појаву, што потврђује и један број наших, новозабележених примера.

Што се методологије истраживања тиче, иницијалну истраживачку грађу чинило је 105 синтагматских сливеница које бележи Бугарски (2019: 123–124). Као што смо већ напоменули, дата категорија је, чини се, хетерогена, не само у смислу да се у њој, на основу спољашње структуре наведених примера, могу издвојити две различите групе конструкција, већ и у смислу да се у њима на позицији вишечлане јединице налази и један мањи број полусложеница (*sahat-kula*, *džet-set*, *veš-mašina*, *fiks-ideja* и *remek-delo*). Ово се испољило и код новостворених целина (*Bahat-kula*, *džep-set*, *keš-mašina*, *kiks-ideja*, *remek-jelo* и *remek-odelo*), што их приближава типичним лексичким сливеницама, па бисмо их на основу овога прве искључили. Из једног другог разлога, тј. јер представља део целог стиха једне народне песме (Бугарски 2019: 81), искључен је и пример *samo takos* (Бугарски 2019: 213). Даље, пример *pročetnička greška* ← *početnička greška* и *četnik* (Бугарски 2019: 208) искључили смо јер није јасно из ког је елемента слово (фонема) *-r-*. Из истог разлога искључени су и примери *neženjena trudnoća* ← *neželjena trudnoća* и *ženidba* (Бугарски 2019: 200) (нејасно је из ког је елемента *-nj-*) и *počasni diktatorijat* ← *počasni doktorat* и *diktator* (Бугарски 2019: 206) (нејасно је из ког је елемента *-ijat*). Пример *Stratfore i fazoni* ← *fore i fazoni* и *Stratfor* (Бугарски 2019: 219) није укључен у даљу анализу јер устаљена напоредна синтагма не гласи *Fore i fazoni* већ *Fazoni i fore* (Ршумовић 1991). Из једног другог разлога искључен је пример *kulturna batina* – у питању је „фројдовска омашка

⁵ В., нпр., оне дате у додатку *Neke druge skrivalice* у монографији Бугарског (2019: 233–250), као што је *Šok s motkom* или *Estradni odmetnik* итд.

на линку једног хрватског екстремистичког удружења” (Бугарски 2019: 101, 191), а предмет нашег истраживања јесу само свесно и намерно творене сливенице. Из истог разлога искључен је и пример *Narko Šarić* (Бугарски 2019: 100, 199). Следећи пример који нисмо укључили у даљу анализу је *Nadrijaliti šou* ← *rijaliti šou* и *nad* (Бугарски 2019: 198). Он је искључен из разлога што, ако бисмо прихватили дати префикс *nad-* као други елемент (РСЈ 2011: 744), *Nadrijaliti* би била сложеница, а не сливеница. Последњи искључени пример је *Njena cvetost* ← *Njena svetost* и *cvet* будући да *свећосћ* (у значењу *йишћула йишћријарха* (РСЈ 2011: 1179)) може бити само *Њећова*, не и *Њена*. На тај начин је иницијална истраживачка грађа смањена на 90 примера (в. поглавље 3). Њима су у даљој анализи додати примери које смо сами прикупили из различитих штампаних и електронских извора и од којих је већина настала у последњих пет година (в. такође поглавље 3; извор и година у којој је пример настао дати су у поглављу Извори), што ће рећи да је овај поступак лексичког онеобичавања и даље актуелан у нашем језику.

У следећем поглављу представљена је анализа преостале истраживачке грађе. Најпре је вршена структурна па семантичка анализа примера, а после њих и, од семантике, чини се, нераздвојива, анализа најчешћих домена и сврха њихове употребе. У семантичкој анализи примера коришћена су значења која преноси Бугарски (2019), односно, у случају додатих синтагматских сливеница и њихових мотивних елемената, (ван)језички контекст у извору у којем су забележени и РСЈ (2011).

3. АНАЛИЗА ИСТРАЖИВАЧКЕ ГРАЂЕ И ДИСКУСИЈА

На основу структурне анализе преосталих 90 производа сливања на нивоу синтагме (Бугарски 2019: 123–124), приметно је да поједини међу њима показују више међусобне формалне сличности у односу на друге и да је на основу ње у ствари могуће издвојити две групе новостворених синтагматских конструкција. Прву групу или ’праве’ синтагматске сливенице чиниле би оне конструкције (њих 38) у којима је комбиновање једног од чланова синтагме и једне речи произвело нову реч у српском језику на позицији једног од њених елемената,⁶ па су оне истовремено и структурно упадљивије, што је једна од најважнијих карактеристика типичних лексичких сливеница.⁷ Ипак, без обзира на необичност новостворених речи, њихов сливенички статус и успешно разумевање и даље зависе од контекстуализације на нивоу датог устаље-

⁶Новостворене речи су у наставку рада дате подебљано. Као контролни лексикографски извор коришћен је РСЈ (2011).

⁷Д. Мршевић-Радовић (1987: 19) пише да необичност лексеме (или синтагме) утиче на њену експресивност, а Е. Матјело (2017: 155) да оно што је необичније и неправилније више привлачи пажњу.

ног синтагматског лексичког споја. Другачије речено, премда су формално (па и семантички) гледано, речи на позицији једног од елемената новостворених синтагматских конструкција нове (као и типичне лексичке сливенице реализоване на нивоу једне речи), везаност за други елемент конструкције практично онемогућује њихово сливеничко тумачење ван дате синтагме, због чега ове сливенице и носе додатно обележје *синџаџмаџске*, али уз важну напомену да модификатор *синџаџмаџски* овде не упућује на сливање синтагми или сливање речи које се налазе у синтагматском низу, већ на то да нова реч сливенички идентитет добија искључиво контекстуализацијом на нивоу мање-више устаљеног синтагматског лексичког споја.

Речено прво илуструјемо примерима које бележи Бугарски (2019: 123–124): (1) *bokalni ansambl* ← *vokalni ansambl* и *bokal*, (2) *bokalni solista* ← *vokalni solista* и *bokal*, (3) *Bombar dan* ← *dobar dan* и *bombe*, (4) *Bostani Srbije* ← *Vostani Srbije* и *bostan*, (5) *bratoljubilački rat* ← *bratolubilački rat* и *ljubiti*, (6) *čaširana voda* ← *flaširana voda* и *čaša*, (7) *Diktatorijalna Gvineja* ← *Ekvatorijalna Gvineja* и *diktator*, (8) *diktatura kriminalijata* ← *diktatura proletarijata* и *kriminal*, (9) *falširana šnicla* ← *faširana šnicla* и *faš*, (10) *Freška Gora* ← *Fruška Gora* и *freš*, (11) *golub ekstonoša* ← *golub pismoноша* и *ekstazi*, (12) *Ivan Dvernar* ← *Ivan Pernar* и *Dveri*, (13) *lajčana reakcija* ← *lančana reakcija* и *lajati*, (14) *Mafiment banka* ← *Dafiment banka* и *mafija*, (15) *Mama Marihuanita* ← *Mama Huanita* и *marihuana*, (16) *Medlin Odvrajt* ← *Medlin Olbrajt* и *odvrata*, (17) *međunarodna zajebnica* ← *međunarodna zajednica* и *zajebati*, (18) *nevladetina organizacija* ← *nevladina organizacija* и *Vladeta*, (19) *Nova glodina* ← *Nova godina* и *glodanje*, (20) *olganizacioni odbor* ← *organizacioni odbor* и *Olga*, (21) *osiromašeni boranijum* ← *osiromašeni uranijum* и *boranija*, (21) *Paranojeva barka* ← *Nojeva barka* и *paranoja*, (23) *podoljubiva pesma* ← *rodoljubiva pesma* и *pod*, (24) *ratro stil* ← *retro stil* и *rat*, (25) *Romo Sapijens* ← *Homo Sapijens* и *Rom*, (26) *salto blamale* ← *salto mortale* и *blam*, (27) *Smrt flašizmu* ← *Smrt fašizmu* и *flaša*, (28) *smrtoviti Balkan* ← *brđoviti Balkan* и *smrt*, (29) *staze i blogaze* ← *staze i bogaze* и *blog*, (30) *Sulejman NATOčanstveni* ← *Sulejman Veličanstveni* и *NATO*, (31) *šljakljivo pitanje* ← *škakljivo pitanje* и *šljakati*, (32) *tabolidno novinarstvo* ← *tabloidno novinarstvo* и *bolid*, (33) *tortistički napad* ← *teroristički napad* и *torta*, (34) *trampavo poređenje* ← *trapavo poređenje* и *Tramp*, (35) *Tužnoafrička priča* ← *južnoafrička priča* и *tužno*, (36) *Uskriknimo s ljubavlju* ← *uskliknimo s ljubavlju* и *kriknimo*, (37) *zdravstvena usranova* ← *zdravstvena ustanova* и *usrana*, (38) *zombirački spisak* ← *birački spisak* и *zombi*.

Њима додајемо и наше, претходно најављене, примере: (39) „*Lex Kokezis*” ← *lex specialis* и *Kokeza*, (40) *Finalna selfija* ← *finalna serija* и *selfi*; (41) *Bolotovljev koktel* ← *Molotovljev koktel* и *Bole*, (42) *Perpevulin mobile* ← *perpetuum mobile* и *Vulin* (Кесић 2020); (43) *Krivična PRIjava* ← *krivična prijava* и *PR*; (44) *gPEM фаза* ← *PEM фаза* и *грем* (Алексић 2019); (45) *Покварни*

гом ← поправни гом и покварен; (46) Golub „**drogonoša**” ← golub pismonoša и droga; (47) **Keksualni** odnosi ← seksualni odnosi и keks; (48) **EUstahijeva** truba ← Eustahijeva truba и EU; (49) **ZdravstvEUno** stanje ← zdravstveno stanje и EU (Љубичић 2007); (50) stand-up **koroničar** ← stand-up komičar и korona (Былинизација 2020); (51) agent za **kretenine** ← agent za nekretnine и kreteni; (52) **apsurdanak** u krvi ← danak u krvi и apsurd; (53) **bazdna** stanica ← bazna stanica и bazditi; (54) brakorazvodna **sparnica** ← brakorazvodna parnica и spariti se; (55) **ćivotno** osiguranje ← životno osiguranje и ćivot; (56) **dalekosnežne** posledice ← dalekosežne posledice и snežne; (57) **himnastička** sekcija ← gimnastička sekcija и himna; (58) **indignacionalna** pripadnost ← nacionalna pripadnost и indignacija; (59) **ispipni** rok ← ispitni rok и ispipati; (60) **iznudističke** plaže ← nudističke plaže и iznuda; (61) **Japanamski** kanal ← Panamski kanal и Japan; (62) **kradna** snaga ← radna snaga и krađe; (63) **krađanski** otpor ← građanski otpor и krađa; (64) **meteurološka** prognoza ← meteorološka prognoza и urološka; (65) **Mizoginisov** rekord ← Ginisol rekord и mizogin; (66) **mlatežno** sredstvo ← platežno sredstvo и mlatiti; (67) **nablativni** genitiv ← ablativni genitiv и nablatiti; (68) Nikola **Kočopernik** ← Nikola Kopernik и kočoperiti se; (69) **pijaliti** šou ← rijaliti šou и pijan(i); (70) Ritam **unereda** ← Ritam nereda и unerediti se; (71) voštana **migura** ← voštana figura и mig; (72) zakulisna **gadnja** ← zakulisna radnja и gađenje; (73) životinjsko **parstvo** ← životinjsko carstvo и parenje (Бажарић, Зукић 2017).

Даље, у вези с карактером синтагми које се јављају на позицији једног од елемената новостворених конструкција, важно је скренути пажњу на чињеницу да велики број њих нису „обичне” синтагме (формално гледано, тј. фонолошки, графолошки и морфосинтаксички оне јесу реализоване као синтагме (Прћић 2011: 59)) већ и речи (гледано са стране њихове функције, садржине и употребе (Прћић 2011: 59)) или, у терминологији Т. Прћића (2011: 59–61, 67–69; в. такође Дражић 2014: 97, 136, 213), хибридне лексичке јединице – *фразне лексеме* (готово увек *фразне именице*).⁸ Илуструјемо примерима: *vokalni ansambl*, *bratoubilački rat*, *flaširana voda*, *Eustahijeva truba*, *faširana šnicla*, *lančana reakcija*, *međunarodna zajednica*, *nevladina organizacija*, *birački spisak*, *Molotovljev koktel*, *krivična prijava*, *поправни гом*, *brakorazvodna parnica*, *životno osiguranje*, *radna snaga*, *platežno sredstvo*, *voštana figura*, *životinjsko carstvo* итд. Додајмо и то да највећи број новостворених речи у групи ’правих’ синтагматских сливеница припада придевима (43), нешто мање именицама (28) и само две глаголима – *Bostani* (Serbie) и *Uskriknimo* (s ljubavlju).

⁸Прћић (2011: 62, 68) напомиње и то да „синтагме које реализују фразне именице нису обичне колокације [...]”, већ лексикализоване колокације, „чија су их битна својства приближила лексемама”. Такође, фразне именице нису само лексикализоване већ и идиоматизоване колокације, које су пре свега формално, а после и садржински идиоматизоване. О неизводљивости замене једне лексеме другом у фразним лексемама, „осим можда у циљу постизања хумористичког, или неког другог, ефекта” (в. Прћић 2016: 128).

Другу групу (преостала 52 примера) (Бугарски 2019: 123–124) чинили би примери у којима, иако је дошло до модификовања постојеће синтагме, није произведена нова реч на позицији једног од елемената већ „само” нова синтагматска конструкција. Илуструјемо примерима: *anti Bebi Dol pilule*, *Audijeve štale*, *AV Kapone*, *Bajaga Mali Knindža*, *Ban Ki Vuk*, *Banda drvena*, *Beloglavi MUP*, *blogov kolac*, *Bojna Praznoglave*, *bokal patriota*, *Burek King*, *Bus pljus*, *carski kez*, *Čekajući Metroa*, *Dobar stek*, *dosiје kiks*, *Gej 17 plus*, *Gej Sloveni*, *grobna marka*, *Hajd parlament*, *Kanceroва sonata*, *ker plej*, *Krš ekspres*, *kružni šok*, *Kučuk Malija*, *Luft Hamza*, *Ljilji Marlen*, *Mea kula*, *Monti Pajtićevci*, *monumentalni bolesnik*, *moralni seks*, *Nolan Garos*, *Obala lozovače*, *obilna telefonija*, *očajno pecivo*, *Ogorčena štednja*, *Orban Bajram*, *piratski kačavalj*, *Protojereј centarfor*, *Republika Šumska*, *roleks specijalis*, *Savet bezvrednosti*, *Skopljem u trnje*, *Slika Dorijana Geja*, *Strava Centar*, *šalter ego*, *Šarl de Autogol*, *Tadž Mahala*, *Trio Grande*, *Urban Bajram*, *verbalni delikates*, *Yugo Boss*.⁹ На пример, устаљени и значењски готово непрозирни синтагматски спој *Augijeve štale* структурно и садржински модификован је речју *audi* да би се створила нова синтагматска конструкција *Audijeve štale*, јер се желело извести о полицијском чишћењу сеоске гараже у којој је пронађен „аутомобил смрти” марке *Audi* (Бугарски 2019: 72). То јест, премда је дата синтагма и формално и семантички нова, модификација није произвела нову реч на позицији једног од њених елемената, па би се пример могао тумачити и као производ „просте” замене једне лексеме другом. С обзиром на то, сматрамо да се овај и њему слични примери у овој другој групи приближавају онима које Бугарски (2019: 233–250) наводи у поглављу *Dodatak: Neke druge skrivalice*, као што су *Šok s motkom*, *Estradni odmetnik*, *Bojeova municiја*, *Ministar đaćić*, *Džak generaciје*, *Dan zagubljenih*, *Padavina prava*, *Nervni slon*, *Novac Đoković* итд., односно онима које Петровић (Ружић) (Петровић 1989: 117–118, 120–121; Ружић 2012) разматра у радовима на тему трансформација устаљених вишечланих језичких јединица, преобликованих кроз замену једне или више лексема другом или другим у сврху конкретизовања поруке и(ли) изражајнијег преношења намераваног значења (нпр. *Čekajući Savaoida* (Ружић 2012: 196) (уп. *Čekajući Metroa* (Бугарски 2019: 168)), *Ode slасиј у ipројасиј* (Ружић 2012: 194) (уп. *Ode hrast u propast* (Бугарски 2019: 238))). Другачије речено, преостала 52 примера би представљала граничне случајеве, јер се налазе на граници између овде одређених 'правих' синтагматских сливеница, с једне стране, и неких других скривалица, с друге, али, чини се, ближе овим другим (в. Бугарски 2019: 134).¹⁰

⁹ Овде бисмо груписали и један број наших, новозабележених примера: *Dična karta*, *Lekovito izobilje*, *Plućna jambolija*, *Preneseno zračenje*, *Slavski kolaž*, *Tabula fraza*, *teološki višak* (Бајагић, Зукић 2017); *Koronarni saradnik*, *Suvi genitalije* (Кесић 2020); *Koronski svedok* (Паковић 2020); *Super lјiga* (Павић 2017); *Tuborg na mozgu* (Басара 2019).

¹⁰ Ипак, овде треба напоменути и то да се њима не може у потпуности негирати одређени сливенички карактер јер, за разлику од примера које наводи Петровић (Ружић), приметно

Дубља анализа структуре 73 'праве' синтагматске сливенице, која је подразумевала испитивање механизма лексичког сливања (више о механизмима сливања, в. Бугарски (2019: 107–125)) коришћених у творби нове речи,¹¹ показала је да оне обично настају кроз примену механизма број пет који производи „нелинеарне ('унутрашње') сливенице, код којих се једна реч или њен део убацује усред друге или се с њом испреплиће, повремено уз модификације које замагљују идентитет сегмената” (нпр. *nevladetina organizacija*).¹² Утврђена су и три производа шестог механизма сливања или графичке сливенице (*Krivična PRijava*, *gPEM фаза* и *EUstahijeva truba*). Такође, творба већине нових речи могла би се објаснити и уз помоћ поступка *сујеримјонирања* (в. Лалић-Крстин 2010: 39, 91, 94) у којем је једна реч (или њен део) *сујеримјонирана* преко дела друге речи, готово без изузетка у тачки у којој постоји велика фонолошка и(ли) графолошка сличност између два елемента, при чему обично долази и до фонолошког и(ли) графолошког (често испрекиданог) преклапања њихових сегмената.¹³ Даље, ако наша запажања пренесемо у појмовно-терминолошки апарат који је, у вези с релативном прозирношћу техника лексичког сливања на нивоу појединачних речи (у немачком језику), предложила Е. Ронебергер-Сиболд (2006: 168–169, 170–173), видећемо да пети механизам сливања у класификацији Бугарског у начелу одговара техници коју ова ауторка назива *конјурно сливање*, а у којој једна реч функционише као *конјура* (или матрица), будући да сливеница најчешће од ње преузима слоговну и акценатску структуру, а да је друга реч или њен део уметнут у део контуре који претходи наглашеном слогу или у део који га следи, и да оно такође функционално објашњава настајање највећег броја новостворених речи у првој групи.¹⁴ У овој техници, преклапање је

је да се преобликовање у ова 52 случаја (па и у оних наших неколико, в. фусноту бр. 10) готово без изузетка заснива на фонолошкој сличности коју деле један од чланова устаљене синтагме и појединачна реч, што се не може рећи да је случај у примерима ауторке Петровић (Ружић).

¹¹Претпоставили смо да је у творби нових речи могао бити примењен било који од првих шест механизма (датих у: Бугарски 2019: 107–125). У вези са производима међујезичког сливања (седми механизам у: Бугарски 2019), који такође могу бити творени било којим од шест механизма, в. писање К. Расулић (2008: 270) и С. Халупка-Решетар и Г. Лалић-Крстин (2009: 118).

¹²Занимљиво је да је пети механизам додат нешто раније (Бугарски 2013) у односу на осми, такође захваљујући већој продуктивности (Бугарски 2019: 118, 128–129).

¹³О значају фонолошке мотивације у творби сливеница расправља и ауторка Р. Бенцеш (2019: 116–118; в. такође Алдео 1977: 48). Она посебно разматра примере сливеница настале на основу свесног и намерног одабира и комбиновања двеју или више фонолошки сличних речи, што, кроз преклапање тог фонолошког низа, бива сачувано и у сливеници (енгл. *form-to-form motivation*). Поједини истраживачи сливеница (Кемер 2003: 80; Бенцеш 2019: 117) тврде да су сливенице чије је настајање мотивисала фонолошка сличност и у којима је присутно фонолошко преклапање најкреативније.

¹⁴Реч-матрица је примарна у анализи. То јест, читалац или слушац прво препознаје реч-матрицу која отвара семантички оквир у којем се, између осталог и на основу семантичке

могућа, али не и обавезна појава, која, уколико је присутна, обично доприноси прозирности сливенице. У нашој истраживачкој грађи, речено добро илуструје пример *bratoljubilački rat* ← *bratoùbilački rat* и *ljúbiti*, где је иницијални део друге речи (*ljúb*и-) нелинерано уметнут у, или у терминологији Г. Лалић-Крстин (2010), *сујеримјониран*, налепљен преко медијалног дела првог члана (*bratoubilački*) устаљене синтагме, у тачки у којој две речи деле исти низ фонема (графема) и где се, последично, преклапају.¹⁵

За најављени темељнији опис и боље разумевање категорије ’правих’ синтагматских сливеница није довољно само структурно анализирати прикупљене примере већ је потребно испитати и њихову садржину, тј. начине комбиновања значења елемената који учествују у њиховом настајању, односно најчешће домене и сврхе у којима се они користе. И кроз семантичку анализу уверићемо се у сложеност и слојевитост ових неконвенционалних и живописних творевина, односно у то да је за њихово успешно тумачење потребно консултовати не само непосредно језичко окружење (синтагму) већ и шири (ван)језички контекст у којем су настале. Са семантичке стране, анализиране синтагматске сливенице најчешће представљају ендоцентричне конструкције у којима функцију семантичког језгра обично врши устаљена синтагма или њен независни члан употребљен(а) у (не)фигуративном (метафоричком или метонимијском) смислу. Постоје, наравно, и примери у којима је носилац значења појединачна реч. Ипак, појединачна реч, која такође бива употребљена у (не)фигуративном смислу, обично врши функцију модификатора који „разграђује” синтагму и мења њено значење, обично сужавајући и спецификујући га. Илуструјемо примерима: (1)–(9), (11)–(19), (21)–(29), (31)–(50), (53), (55)–(64), (66)–(73) (в. други и трећи пасус овог поглавља). На пример, *tabolidno novinarstvo* се односи на таблоидно новинарство које је примереније болидима (Бугарски 2019: 74). У примеру *Golub „drogonoša”* носилац значења је такође синтагма, али семантички „разграђена”, јер голуб не носи и не испоручује писма, већ дрогу. Пример *Zombirački spisak* употребљен је да означи један стварни бирачки списак, али са именима пензионера који не постоје (Бугарски 2019: 87–88), због чега је његов творац вероватно и употребио реч *зомби* у фигуративном смислу (РСЈ 2011: 424). *Покварни дом* упућује на једну врсту измишљеног дома у којем ће се деца покварити, а не поправити. *ZdravstvEUno stanje* се односи на „здравствено” стање Србије чију ће процену извршити Европска унија (ЕУ), вероватно у поступку приступања Србије ЕУ. У примеру *Krivična PRijava* семантички центар је такође синтагма, употребљена у основном смислу кривичне пријаве која се подноси надлежном органу у случају извршења кривичног дела, али коју је у овом

компатибилности са матрицом, идентификује уметнута реч.

¹⁵ Акценат нових речи утврђен је кроз примену правила утврђивања акцента у сливеницама које дају В. Ренер и Г. Лалић-Крстин (2011).

случају поднела особа која се од стране аутора метафорички доживљава као нечији представник у односима с јавношћу (ПР). Сливовит пример једне свакидашње појаве налазимо у несвакидашњој конструкцији *lajčana reakcija* и у значењу врсте ланчане реакције у којој залаје најпре један пас а за њим и други пси и где глагол *lajати* метонимијски упућује на псе. С друге стране, у примеру *Romo Sapijens* ← *Homo Sapijens* и *Rom*, функцију семантичког језгра врши реч *Rom*, јер је намеравано значење нове целине „нарочито паметан Ром” (Бугарски 2019: 66).

У групи ’правих’ синтагматских сливеница утврђене су и егзоцентричне конструкције: *Freška Gora* (назив радње у којој се продају хигијенски и сл. производи (Бугарски 2019: 89)), *Sulejman NATOčanstveni* („о политичару [Сулејману] Угљанину који призива интервенцију НАТО-а у Србији” (Бугарски 2019: 85)), *organizacioni odbor* (Бугарски 2019: 102), *agent za kretenine, apsurdanак и krvi, brakorazvodna sparnica, Mizoginisev rekord* (в. Вајагић, Зукић 2017: 7, 17, 32, 136). На пример, *organizacioni odbor* се односи на израз протестовања једне Олге коју оптерећују радом у различитим организационим одборима (Бугарски 2019: 102), а не на врсту одбора или поменуто Олгу.

Када су у питању најчешћи домени и сврхе употребе анализираних синтагматских сливеница, на основу извора у којима су забележене може се закључити да се оне највише користе у области штампаних и електронских медија у којима се наши новинари, колумнисти, сатиричари и водитељи хумористично-сатиричних ТВ емисија (нпр. *24 minuta sa Zoranom Kesićem* и *PLJiŽ*) свесно и намерно поигравају и манипулишу облицима и значењима речи, посебно оним речима које имају сличну фонетско-фонолошку структуру, обично у сврху једног свежијег, експресивнијег, забавнијег и самосвојнијег начина преношења намераване поруке, односно привлачења пажње што је могуће већег броја читалаца и слушаца.¹⁶ Своје језичко умеће и креативност кроз вербалне игарије на нивоу синтагме показују и поједини домаћи писци (за децу) (нпр. Д. Алексић). Такође је запажено да су у већини примера чији су извори дневне и недељне новине намере аутора биле да кроз коришћење ових својеврсних и неочекиваних конструкција, посебно у наслову текста, скрену пажњу читалачке публике на актуелна друштвено-политичка (или политизована) догађања, да (додатно) проблематизују неку тему, да упуте (најчешће негативну) критику одређеном делу друштва, посебно властима и неистомисљеницима, да изразе неслагање са њима, али и

¹⁶ Будући да велики број анализираних примера поседује сатиричан призив (посебно примери Вајагића и Зукића (2017)), скренули бисмо пажњу на закључак Ронебергер-Сиболд (2006: 175) да већа морфотактичка прозирност која се остварује помоћу технике контурног сливања позитивно корелира са намераваним сатиричним значењем јер је у сатири врло битно да прималац (релативно) лако разуме поруку.

да их исмеју и увреде.¹⁷ Због тога не изненађује најчешће негативна обојеност овде анализираних 'правих' синтагматских сливеница, у смислу да врло често имају погрдно, подсмешљиво, иронично, саркастично, па и вулгарно значење. Оне „светлије” обојене примере, којима су аутори такође тежили да заинтересују публику, да је забаве, насмеју, па и поуче, налазимо пре свега у књижевности за децу.¹⁸

4. ЗАКЉУЧНЕ НАПОМЕНЕ

Кроз истраживање представљено у раду циљ нам је био да детаљније анализирамо једну актуелну и недовољно истражену, премда не нову појаву у савременом српском језику – *синијамајске сливенице* – и да је, с обзиром на уочену пре свега формалну хетерогеност, покушамо потпуније описати и објаснити. На основу анализе структуре 105 синтагматских сливеница које бележи Бугарски (2019: 123–124), издвојена је једна група примера које смо овде одредили као 'праве' синтагматске сливенице, будући да је у њима на позицији једног од елемената новостворене синтагматске конструкције добијена, најчешће кроз упошљавање пете творбене технике сливања у класификацији Бугарског (2019), формално нова реч (што их приближава типичним лексичким сливеницама), али које се реализују на нивоу мање-више устаљеног синтагматског лексичког споја (најчешће фразне именице) и чије је сливеничко тумачење условљено контекстуализацијом на нивоу датих синтагми(-речи). Њима су у даљој анализи додати примери које смо сами забележили и који су најчешће настајали у последњих пет година, што јасно казује да је дата појава и даље популарна у нашем језику. Што се резултата семантичке анализе истраживачке грађе тиче, приметно је да су значењски односи на којима су 'праве' синтагматске сливенице створене веома сложени и различити, али и да у највећем броју њих устаљена синтагма или њен независни члан обезбеђују семантички оквир у интерпретацији, премда модификовани појединачном мотивном речју не би ли се произвело намеравано значење и жељени ефекти. Овде треба рећи и то да се ове необичне конструкције, посебно у домену електронских и штампаних медија и политичком дискурсу, најчешће употребљавају у сврху експресивнијег изражавања, произвођења сатирично-хумористичних ефеката, интригирања и импресионирања публике.

Уз издвојену групу 'правих' синтагматских сливеница, у грађи су утврђени и гранични случајеви у којима је (најчешће фонолошки мотивисано)

¹⁷ Употребу сливеница у српском политичком дискурсу детаљно разматра Лалић-Крстин (2014).

¹⁸ Д. Продановић Станкић (2016: 64) је могућност да се хумористично дејство постигне на нивоу само једне речи опримерила лексичком сливеницом *кафулино*.

модификовање произвело и формално (и семантички) нову конструкцију, али не и нову реч на позицији једног од њених елемената, па би њих, без обзира на извесни „сливенички привид и(ли) призвук”, можда било боље тумачити као неке друге скривалице настале кроз замену једне лексеме другом или другим. На крају бисмо могли извести и један општи закључак, а то је да су посленици медија, али и они књижевни, па и појединци, и те како свесни могућности које ова, и структурно и семантички, оригинална категорија језичког стваралаштва пружа, посебно онда када се жели понудити нови поглед на неку тему.

ИЗВОРИ

- Алексић (2019): Д. Алексић, *Јануар у журафи*, Београд: Лагуна.
- Басара (2019): S. Basara, Tuborg na mozgu, *Danas*. <https://www.danas.rs/kolumna/svetislav-basara/tuborg-na-mozgu/>
- Блиц (2015): Blic, Golub „drogonoša” švercovaо kokain zatvorenicima. <https://www.blic.rs/slobodno-vreme/zanimljivosti/golub-drogonosa-svercovaо-kokain-zatvorenicima/n7gm26r>
- Бугарски (2019): R. Bugarski, *Srpske slivenice: monografija sa rečnikom*, Novi Sad: Akademska knjiga.
- Бајагић, Зукић (2017): P. Ž. Vajagić, Branislav Zukić, *Paranojeva barka: rečnik marginalizama*, Београд: Službeni glasnik.
- Вулинизација (2020): Vulinizacija, Stand-up Comedy Koroničar. <https://www.youtube.com/watch?v=Yf8VcgbQu4U>
- Данас (2019): Danas, Krivična PRIjava. <https://www.danas.rs/dijalog/redakcijski-komentar/krivicna-prijava/>
- Кесић (2020): Zoran Kesić, 24 minuta sa Zoranom Kesićem. https://www.youtube.com/channel/UCRPJxt_popozF_ppRAvVcZw
- Љубичић (2007): D. Ljubičić, *Nacionalni park Srbija 2*, Београд: Kreativni centar.
- Павић (2017): Z. Pavić, Finalna selfija. <https://www.danas.rs/kolumna/zoran-pavic/finalna-selfija/>
- Павић (2017): Z. Pavić, Lex Kokezis. <https://www.danas.rs/kolumna/zoran-pavic/lex-kokezis/>
- Павић (2017): Z. Pavić, Super Ijiga. <https://www.danas.rs/kolumna/zoran-pavic/super-ijiga/>
- Паковић (2020): Z. Paković, Koronski svedok – Tragedija komedije. <https://www.danas.rs/kolumna/zlatko-pakovic/koronski-svedok-tragedija-komedije/>
- ПЉиЖ (2019): PLJiŽ, Keksualni odnosi s Kosovom. <https://www.facebook.com/pljiz/videos/keksualni-odnosi-s-kosovom-plji%C5%BE/1635593619908023/>
- Фишорова (2017): Д. Фишорова, *Покварни дом*, Београд: Креативни центар.

ЛИТЕРАТУРА

Алцео (1977): J. Algeo, Blends, a structural and systemic view, *American Speech*, 52/1, Durham: Duke University Press, 47–64.

Бауер, Либер, Плаг (2013): L. Bauer, R. Lieber, I. Plag, *The Oxford Reference Guide to English Morphology*, Oxford: Oxford University Press.

Бељански-Ристић (2018): Lj. Beljanski-Ristić, StagEksperiment – ŠKOZORIŠTE 1977. <http://ljubicabeljanski.blogspot.com/>

Бенцеш (2019): R. Benczes, *Rhyme over Reason: Phonological Motivation in English*, New York: Cambridge University Press.

Бергстром (1906): G. A. Bergström, *On Blendings of Synonymous or Cognate Expressions in English: A Contribution to the Study of Contamination*, Ph.D. dissertation, Lund: Ohlsson.

Бугарски (2001): Р. Бугарски, Две речи у једној: лексичке скривалице, *Језик ганац*, 5/13, Нови Сад: Матица српска, 1–5.

Бугарски (2013): Р. Бугарски, *Sarmagedon u Mesopotamianiji: leksičke skrivalice*, Beograd: Biblioteka XX vek – Knjižara Krug.

Бугарски (2014): Р. Бугарски, *Putopis po sećanju*, Beograd: Biblioteka XX vek – Knjižara Krug.

Бугарски (2016): Р. Бугарски, Slivenice kao pokazatelj promena u jeziku i društvu, *Зборник у част Љиљани Суботић: Теме језикословне у србистици кроз дијакронију и синхронију*, Нови Сад: Филозофски факултет, 511–529.

Бугарски (2018): Р. Бугарски, *Govorite li zajednički?: Kako je nastala i kako je primljena Deklaracija o zajedničkom jeziku*, Beograd: Biblioteka XX vek.

Бугарски (2019): Р. Бугарски, *Srpske slivenice: monografija sa rečnikom*, Novi Sad: Akademsko knjižarstvo.

Дражић (2014): Ј. Дражић, *Лексичке и граматичке колокације у српском језику*, Нови Сад: Филозофски факултет.

Кемер (2003): S. Kemmer, Schemas and lexical blends, *Motivation in Language: From Case Grammar to Cognitive Linguistics. Studies in Honour of Günter Radden*, Amsterdam/Philadelphia: Benjamins, 69–97.

Клајн (2002): И. Клајн, *Творба речи у савременом српском језику. Део 1, Слањање и префиксација*, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства – Институт за српски језик САНУ; Нови Сад: Матица српска.

Лалић-Крстин (2010): G. Lalić-Krstin, *Strukturni i sadržinski aspekti novih slivenica u engleskom jeziku: kognitivnolingvistički pristup*, neobjavljena magistarska teza, Novi Sad: Filozofski fakultet.

Лалић-Крстин (2014): G. Lalić-Krstin, Upotreba slivenica u srpskom političkom diskursu, *Језици и културе у времену и простору: тематски зборник*, IV/2, Нови Сад: Филозофски факултет, 355–366.

Матјело (2013): E. Mattiello, *Extra-Grammatical Morphology in English: Abbreviations, Blends, Reduplicatives, and Related Phenomena*, Berlin/Boston: De Gruyter Mouton.

Матјело (2017): E. Mattiello, *Analogy in Word-formation: A Study of English Neologisms and Occasionalisms*, Berlin/Boston: De Gruyter Mouton.

Мршевић-Радовић (1987): Д. Мршевић-Радовић, *Фразеолошке глаголско-именичке синтаме у савременом српскохрватском језику*, Београд: Филолошки факултет.

Петровачки, Штасни (2009): Љ. Петровачки, Г. Штасни, Именичке полусложенице у српском језику, *Годишњак Филозофској факултету у Новом Саду*, 34/1, Нови Сад: Филозофски факултет, 89–102.

Петровић (1989): В. Петровић, *Новинска фразеологија*, Нови Сад: Књижевна заједница Новог Сада.

Продановић Станкић (2016): D. Prodanović Stankić, *Verbalni humor u engleskom i srpskom jeziku*, Novi Sad: Filozofski fakultet. <http://digitalna.ff.uns.ac.rs/sadrzaj/2016/978-86-6065-353-8>

Прћић (2011): Т. Прћић, И синтагме и речи: фразне именице у српском језику, *Зборник у часи Гордани Вуковић: Лексикологија, ономастика, синтакса*, Нови Сад: Филозофски факултет, 59–70.

Прћић (2016): Т. Prčić, *Semantika i pragmatika reči*, treće, elektronsko izdanje, Novi Sad: Filozofski fakultet. <http://digitalna.ff.uns.ac.rs/sadrzaj/2016/978-86-6065-356-9>

Расулић (2008): К. Расулић, Српско-енглеске творенице у светлу теорије појмове интеграције, *Семантичка проучавања српског језика*, Београд: САНУ, 269–289.

Ренер, Лалић-Крстин (2011): V. Renner, G. Lalić-Krstin, Predicting stress assignment in lexical blends: the case of English and Serbian, *ELLSIR Proceedings*, Vol. 1, Belgrade: Faculty of Philology, 265–273.

Ренер, Манје, Арно (2012): V. Renner, F. Maniez, P. J. L. Arnaud, Introduction: A bird's-eye view of lexical blending, *Cross-Disciplinary Perspectives on Lexical Blending*, Berlin / New York: De Gruyter Mouton, 1–9.

Ронебергер-Сиболд (2006): E. Ronneberger-Sibold, Lexical Blends: Functionally Tuning the Transparency of Complex Words, *Folia Linguistica*, XL/1–2, Berlin: Mouton de Gruyter, 155–181.

РСЈ (2011): *Речник српског језика*, измењено и поправљено издање, Нови Сад: Матица српска.

Ружић (2012): В. Ружић, Фразеолошки модели у новинским насловима, *Српски језик, књижевност, уметност*, Књ. 1, *Структурне карактеристике српског језика*, Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 191–200.

Ршумовић (1991): Љ. Ршумовић, *Фазони и форе*, Београд: Ршум.

Халупка-Решетар, Лалић-Крстин (2009): S. Halupka-Rešetar, G. Lalić-Krstin, New blends in Serbian: typological and headedness-related issues, *Годишњак Филозофској факултету у Новом Саду*, XXXIV/1, Нови Сад: Филозофски факултет, 115–124.

Gorica R. Tomić

University of Kragujevac

Faculty of Philology and Arts

Center for Studying Language and Literature

ON A SPECIAL CATEGORY OF SERBIAN BLENDS

Summary: The paper deals with a special and relatively new category of *syntagmatic blends* in Serbian language (Bugarski 2014). Considering the perceived formal heterogeneity of the category, as well as the fact that it still represents a popular phenomenon in

contemporary Serbian, the paper aims to more accurately describe and explain it, both from structural and semantic perspectives. The paper also attempts to delimit the category of 'proper' syntagmatic blends by referring to some other categories in which lexical creativity and lexical innovation have resulted in structures comparable to blends produced at the syntagmatic level. The analyses are based on a corpus which includes 105 examples of syntagmatic blends listed in Bugarski (2019: 123–124) and a number of new ones collected from various sources. On the basis of their structural analysis, a more precise description of 'proper' syntagmatic blends has been given. Additionally, based on the semantic analysis of these unconventional and attention-grabbing structures, as well as the analysis of their most frequent domains and purposes of use, it has been shown that they are predominantly used in the news media (especially in the coverage of important social and political issues) with the intention of producing stylistic, expressive, humorous and/or satirical effects on their readers and listeners.

Keywords: Serbian blends, syntagm, word, structure, semantics, usage.